

УДК 821.161.2:82-32

Федор Х. Я.

ГАЛЕРЕЯ ЖІНОЧИХ ОБРАЗІВ У ПОЛІАСПЕКТНІЙ ТВОРЧІЙ ПАЛІТРІ ВАСИЛЯ ТКАЧУКА

У статті розглянуто різноманітність жіночих образів у творчому доробку Василя Ткачука. Зроблена спроба аналізу окремих новел автора для кращого та глибшого розуміння жіночих характерів, їх портретної характеристики й мовної індивідуалізації. Розглянуто вплив жінки-матері на жанрово-стильові особливості творчості митця та всю галерею жіночих образів, що постає у творчій палітрі новеліста.

Ключові слова: жіночі образи, образ жінки-матері, проза, новела, стиль, традиції, творча палітра, літературний процес.

Федор Х. Я. Галерея женских образов в полиаспекте творческой палитры Василия Ткачука. – Статья.

В статье рассмотрено разнообразие женских образов в творчестве Василия Ткачука. Сделана попытка анализа отдельных новел автора для лучшего и более глубокого понимания женских характеров, их портретной характеристики и языковой индивидуализации. Рассматривается влияние женщины-матери на жанрово-стилевые особенности творчества художника и вся галерея женских образов, представленная в творческой палитре новеллиста.

Ключевые слова: женские образы, образ женщины-матери, проза, новелла, стиль, традиции, творческая палитра, литературный процесс.

Fedor Ch. I. Gallery of female characters in multidimensional creative palette of Vasyl Tkachuk. – Article.

The article deals with a variety of female characters in creative works of Vasyl Tkachuk. The attempt to analyze some stories of the author was made for a better and deeper understanding of female characters, their portrait features and language individualization. We reviewed the influence of mothers in genre and style features in the works of the artist and all the gallery of female characters that appears in the creative palette of the novelist.

Key words: images of women, image of women and mothers, prose, short story, style, tradition, creative palette, literary process.

Образ жінки, особливо жінки-матері, є домінуючим у зображенні як світових, так і українських письменників. Адже кожна людина від народження сприймає навколишню дійсність крізь призму материнської любові, ніжності й тепла. Саме через материнське серце в людині проявляється її ментальність, національні традиції, характер та уявлення про родину й Батьківщину. Зображення жіночих образів на українській арені письменників обумовлене особливостями рідної культури, фольклорних, етнічних і національних традицій.

В українській літературі сформувалося почуття глибокої поваги й любові до жінки, адже вона є хранителькою домашнього вогнища, берегинею сімейного затишку, носієм гармонії та краси, а найголовніше – продовжувачкою роду. Жінка завжди зберігає почуття власної гідності, сповнена бажанням захищати свою родину й землю. Саме така галерея жіночих образів постає у творчій палітрі західноукраїнського новеліста Василя Ткачука: жінки гордої, сильної, працьовитої, але інколи ранимої й беззахисної.

Тем «розстріляного відродження» торкались у своїх працях надзвичайно багато літературознавців і науковців. Зокрема, дослідження «Письменник-демократ» Володимира Лучука, «Літературний Львів 1939–1944» Остапа Тарнавського, «Ієрофанія землі й природи в прозі Івана Керницького і Василя Ткачука» та «Традиції і новаторство як координати формування індивідуального стилю: проза І. Керницького й В. Ткачука» Наталі Мафтин, «Слово, образ, форми: у пошуках художності» Степана Хороба та ін.

Об'єктом дослідження є різноманіття жіночих образів і характерів у малій прозі Василя Ткачука.

Предметом вивчення є такі твори Василя Ткачука: «Невістка», «Мати земля», «У сусіди весілля», «Мати», «Близнюки», «Неня-Лесиха», «Не плач, мамо!».

Метою дослідження є спроба розкрити всю галерею жіночих образів у творчому доробку Василя Ткачука в контексті української літератури, а також зображення національних традицій і національного характеру через зображення жіночого образу.

Актуальність полягає в тому, що вперше в українській літературі розглядаються загальні принципи художнього зображення жінки та різноманіття жіночих образів у творчості Василя Ткачука.

Одним із найперших про Василя Ткачука відгукнувся Мирослав Семчишин: «І ось перед нами нова книжка – про старе, але нове, бо сьогоднішнє українське село. Її автор – син Покуття, що з колись село бачив. Ним жив і був його складовим елементом, доки не проковтнуло його місто <...> автор завдяки вродженій глибокій інтуїції й талантові <...> в майстерний спосіб зобразив душу нашого покутського села з його пригнобленими скорботами та злиднями <...> Персонажі нарисів Василя Ткачука – це старі, молоді й діти, це жива й мертва природа у всіх видах щоденного сірого життя <...> треба підкреслити одну помітну рису Ткачукової творчості – глибокий, але непереливний і все на місці ліризм його оповідань, із яких деякі можна б назвати без пересади знаменитими («Злодій», «За штрикою», «Сині чічки»))» [2, с. 22]. Ім'я відомого письменника потроху відроджується в наш час, його новели попри плин часу цікаві читачам сучасності. Про це говорить вихід збірки Ткачукових новел, надрукованої не-

щодавно у Львівському видавництві «Апріорі» під назвою «Золоті дзвінки», а також попередньої збірки, яка вийшла в Івано-Франківську у видавництві «Лілея» під назвою «Сині чічки».

Вивчаючи творчу спадщину Василя Ткачука, яка є ще маловідомою широкому загалу читачів, треба звернути увагу на чинники, що впливали на формування його громадянських, соціальних, політичних, літературних поглядів та уподобань. Автор зображує нам тогочасне українське село, його проблеми, духовну деградацію людей і водночас традиції й онтологічні основи буття людини. Головні персонажі – прості сільські трударі, а предметом художнього зображення у Василя Ткачука зазвичай є буденні ситуації, у яких віддзеркалюється життя людини, її велич або ницість.

У літературі 30-х років об'єктом дослідження була жінка-селянка. Саме такий тип жінки постає й у Василя Ткачука – жінка-трудівниця, життя якої належить родині й роботі. Героїні Ткачукових новел – жінки, які є типовими представницями покутського села свого часу. Вони є образом і символом понівеченої України, а сам характер жінки позначений виразними рисами національної ментальності, без якої не можна було б відтворити Ткачукову художню реальність і психологізм жіночого характеру матері-селянки. В образі жінки підкреслено визначальні риси українського менталітету, чуттєвість, здатність до дій. Характер жінки найповніше розкривається через вчинки, мовну індивідуалізацію, портретно-психологічну характеристику. Через образ жінки відтворюється образ України, землі, її достатку й щедрості, а також страху та втрат.

Василь Ткачук відтворює рідний йому край крізь призму спогадів дитинства, де він був ще маленьким безтурботним хлопчиком, який не задумувався над злиднями й голодом, не усвідомлював страху та болю втрати. Це прекрасні, світлі спогади дитини про рідне село Іллінці, велику родину й найсвятішу людину – матір, жінку, образ якої ліг в основу всієї подальшої творчості письменника та мав вплив на все майбутнє життя Василя Ткачука. Мати – стара, виснажена працею й турботами: «...Такою я тебе запам'ятав – убогу, у латаній сорочці з короткими рукавами, в червоному, злинялому фартушку з чорними крапками, у старій, полатаній запасці» [3, с. 151]. Автор вмістив найкращі риси жінок-селянок, прив'язаних до землі та до родини.

Ткачук змальовує в кожній своїй новелі нелегкі жіночі селянські будні, сповнені турботами й переживаннями за дітей. Жінка з глибокими зморшками на обличчі, які залишила праця й турботи. За всією селянською працею їй навіть не вистачає часу віддати дітям усю повноту материнської любові та ласки: «На твоєму чолі різьбилися карби і не сходили вже... На обличчі розпука рила рів-

ці. Відтоді ти замовкла і не говорила» [3, с. 151]. Цей образ укорінився в душі Ткачука, він часто описував жіночі образи, беручи до уваги саме спогади про рідну матір, яка, як і всі тогочасні сільські жінки, була трудівницею, берегинею сімейного затишку, захисницею й порадицею. Це образ жінки співчутливої, багатостраждальної, роботящої, чуттєвої, лагідної й відчайдушної у своїх почуттях.

Розкриваючи образ жінки, Ткачук пробуджує жіночу душу, наповнює її глибоким внутрішнім змістом, показує духовну велич, душевну щедрість і скромну красу. Ця краса скоріше не зовнішня, а внутрішня, що розкривається в працьовитості, випромінюванні любові та доброти. Адже образ жінки автор завжди змальовує з особливою теплою та проникливою. Ткачукова героїня – це частина самої України, її побуту та звичаїв, вона є прообразом України початку ХХ століття. Фактично крізь всю його творчість проходять образи жінок, життя яких сповнене драматизму, навіть трагізму, тяжких випробувань, втрат, розлук, хвороб, голоду й холоду: «Голод моху на личка наклав. Холод погнув кістки... Хіба зеленолюбий ліс, квітами вцяцькований, – хіба в'н затамує криваво-мутні шматочки, що їх випльовує, як настигне кашель, що на ста конях розбрикався і рве жили?» [3, с. 143]. Через зовнішність жінки автор передає внутрішні переживання й тяжку долю не лише селянки, а й усієї України. У багатьох своїх новелах Василь Ткачук детально описує всю етнокультурну спадщину рідної землі. Досліджуючи творчість Ткачука, стає цілком очевидно, що через жіночі образи письменник прагнув показати нам образ України, а образ жінки-матері в нього завжди асоційований із Матір'ю-Землею та Батьківщиною.

Звернення до образів та картин із життя рідного краю сприяло поглибленню соціального характеру творчості Ткачука, який тонко відчував душу селянина-хлібороба та розумів і бачив на власні очі тяжку працю жінок. Тому жіночі постаті у творах письменника наділені неабиякою рішучістю та силою духу, але вони не є незалежними та самодостатніми. Вони рідко переходять до реальних дій, які б змінили їхнє життя на краще. Їхня відвага проявляється в певних критичних ситуаціях, наприклад коли комусь із членів родини загрожує небезпека: «...Тота Стефаниха, Гаврилишина невістка, пакости в суді наробила. За то, що до Стефана не пустили. Бачу, подрапала, як кіт, бачу, всьо втікало, як від вар'ятки. А потому її вгамували і замкнули...» [3, с. 24]. Тоді проявляється справжній бунтарський характер жінки, яка захищає й відстоює щастя своєї сім'ї.

Тонко відчувуючи красу природи, Василь Ткачук дав майстерні зразки пейзажних картин, надихані красою жінки й самої України: «Куці верби

порозпускалися й розкокошилися. Садки, ніби білі китички, порозвивалися біля хатинок. А черемхи пригоріцями кидали назустріч проходжим запахи. Цвіт сипався від одного легесенького подиху вітру й прилипав до землі» [3, с. 51]; «Прийшла (весна) й наче матір діточок, обцілювала ліс, поля й село, - й повбирала їх у зелені віночки та перші цвіточки» [3, с. 91]. Письменник шукав гармонії між людиною та природою, розглядав останню як одне із джерел духовного збагачення людини. Мислив, що природа інколи краще розуміє душу людини й з нею легше віднайти спільну мову, ніж із людьми. Один із героїв його новели «Віно» «... говорив з природою. Може вона його зрозуміє. Може, бо він з людьми не розумівся» [4, с. 119].

Проте в жіночих характерах ще дуже слабо простежується ідея свободи, національної самосвідомості й незалежності. А мрії про відродження України, які вони несуть глибоко в серці, на жаль, залишилися лише мріями без будь-якої практичної боротьби. Проте мрії – це перші промені світла, які жевріли й розвивалися в Ткачуківих героїнь і, можливо, мали б продовження в його майбутній літературній творчості. Адже сам Ткачук був бунтарем проти тогочасного ладу, відстоював права простих людей, прагнув свободи та незалежності для всієї України. Тому він, напевне, наділив своїх героїнь не лише бунтарською вдачею, а й дав їм можливість для рішучих дій. Проте страшна тінь війни, яка забрала життя молодого письменника, уже ніколи не дасть нам можливість знати, що було б у його майбутніх новелах і який тип жінок він би представив. Ми можемо лише припускати, аналізувати наявні твори й робити свої висновки.

На думку Василя Ткачука, одним із найсуттєвіших морально-етичних вимірів людини є ставлення до матері та до жінки загалом. Людина завжди прагне материнської любові, що проявляється також у любові до матері-природи, матері-землі, матері-Батьківщини. У межах цього дослідження спробуємо з'ясувати своєрідність образу жінки в художньому світі Василя Ткачука. Автор добирає виразні порівняння й метафори для виокремлення жіночого образу. Його героїні вирізняються совістливістю, своєю духовною красою та вірою в Бога, вони сформовані українською «філософією серця». Оскільки жіночі характери та їхнє місце в художньому вимірі Василя Ткачука не вивчені з необхідною глибиною й об'єктивністю, спробуємо ретельно проаналізувати галерею жіночих образів на основі аналізу його текстів.

Отже, у Василя Ткачука широка парадигма жіночих образів. У новелах виступає тип і жінки-матері, і жінки-дружини, і жінки-землі, і навіть жінки-України. Одна з найяскравіших новел, де жіночий образ асоціюється з рідною землею, – новела «Мати Земля». Як жінці дано чудо народ-

ження, так і земля родить для людей, щоб їх прогодувати. До землі відносяться як до рідної матері – з трепетом, любов'ю й ніжністю.

Головна героїня – Грициха – збідована та спрацьована сільська жінка, у якої відбирають землю за борги. Жінка у відчаї звертається до клаптика рідної землі, жалкує за нею, називає мамою: «Цілувала й любила тебе, Мамо-Земlichко... Ти пасочкою для мене була. Ти нас кормила. А тебе узали в білі руки. Душу мені взяли...» [3, с. 90]. Бідна селянка ладна краще померти, аніж віддати землю чужим людям: «...Воліла я давно на лавиці лежати, ніж цього дождатись!..» [3, с. 90]. Образ самої Матері-України уособлений у цій сільській жінці: як Україну завжди ділили та привласнювали чужі люди, так і землю жінки забрали назавжди: «Йдемо до міста: панам та жидам підлоги мити, тай їх діточок візочками по тратоварех возити...» [3, с. 91]. Автор дуже чуттєво й контрастно описує горе селянської жінки, яка все життя пропрацювала на землі, яка для неї стала другою матір'ю; прощається жінка із землею, як із найдорожчою людиною: «Не може з нею розстатися. Упала, цілує її, ронить слізьми. А нивка стогне, банує: хто її так гарно обсапає?.. А Мати-Земля з жалю затрясла тілом, аж збіжечко здриглось» [3, с. 91].

Своєрідний жіночий тип виступає в новелі «У сусіди весілля». Це не просто образ матері, а образ жінки-страдниці, що божеволіє з горя від втрати синів, та образ молодої дівчини, яка завчасно втратила матір. Доля обох жіночих образів тісно переплітаються та зіставляються в новелі Василя Ткачука. Їх єднає спільне горе та страждання: «У хоромях плакала «молода», хлипала, що нема неньки рідної, аби вирядила її до шлюбу... Бабу Грициху ляк напав. Дивилася вдалеч. Очима шукала синів. Ген-ген під лісом побачила їх... Вели їх... Кудись у місто!.. Заходили в ліс» [3, с. 116]. Грициха відчувала, що коїться щось лихе з її синами, занепокоєння за рідних дітей переповнювало її серце, вона знала, що от-от втратить їх назавжди: «...побігла межею за синами... Бігла. Ноги потопали в сирій землі, а за плечима молоду везли до шлюбу, а труби і цимбали весільної, жалісної вигравали...» [3, с. 116].

Автор вміло використовує звуки мелодії в цій новелі, які акцентують увагу на переживаннях обох жінок, підсилюють весь трагізм ситуації, яка ніби виграє акордами жіноче горе: «Плаче село тоді, коли весілля відбувається, і тоді, як похорон є. Два рази плаче – два рази щиро. «Бо весільна музика до похоронної подібна, а у нас так уже є,» – говорить село... Бубон глухо бомкає, цимбали тоненько і до серця пригрівають, а скрипки тужать, «давню мелодію вигріваючи, давню, давню передвіцьку...» [3, с. 117].

Неймовірно ніжний, трепетний, чуттєвий образ жінки ми простежуємо в новелі «Мати». У творі

бачимо страждання й поневір'я жінки-матері, в якій забрали синів до в'язниці. Мати щиро переймається долею дітей, усе навкруги навіює їй спогади про них: *«Під серцем у пазусі м'якенька книжечка, її найбільше читали. Вони! Сини!»* [3, с. 118]. Автор тонко й душевно описує материнське занепокоєння, почуття, які посилюються частково через навколишню дійсність і природні явища.

Яскраві порівняння й метафори, використані в новелі, передають усю повноту почуттів та емоційний стан героїні. Усе, що відбувається в навколишньому світі, відбувається й у внутрішньому мікрокосмі героїні. Це своєрідне віддзеркалення внутрішнього й зовнішнього світів, що передають стан душі: *«...Ніч, як чорна галка, збиває крильми – а в саді лопотить... Гостинцем везе хтось світло! Колеса скрегоцуть-гаркотять, як люті пси... Дубонить земля... Збиткується вітер із старої... Збиткується і ніч. Темніє – хай собі вітер навомацки гуляє, нехай холод вужем-давуном обмотує горло, щоб голосно заговорити не могла... Колишеться ніч. П'яна... Потім скажуть, наче просить, щоб йшла до хати... Прилітають листки. Замотуються, мов шишки, в її волосся, накривають очі, щоб не дивилися, пришипуються до вух, присисаються до вуст...»* [3, с. 119].

Мати тужить і переживає за синів, малює в уяві собі картини їхнього перебування в чужих холодних стінах, на незручній і твердій постелі: *«А як там їм? Синам! Стінки, як сам лід, постіль – дерев'яна, тверда...»* [3, с. 119]. Наведемо ще декілька прикладів неймовірного авторського стилю, що досягає свого довершення в описі природи й порівняннях у цій новелі: *«П'яна, перетанцьована й потоми злита ніч впала й собі заснула. Над нею ранок, як лебідь біленький, давай танцювати й замашисто ясними крилами вимахувати»* [3, с. 119]; *«Та осінь (мов старчиха у важких чоботях) наче хляпнула охочий світанок по лицю – і він схилив засоромлено голову та повільно бреде... Він навішує-насилає свої браслети на її волосся, на брови та виї...»* [3, с. 120]; *«...А як день витяг сонце на небо з озера крові, що десь ген у безвістях зачароване стоїть, тоді стара перехрестилась...»* [3, с. 120].

Жінка не може лягти спати, не дозволяє собі стулити очей, бо ж вдома – затишна, м'яка постіль, а вона уявляє собі, як зараз важко її синам. Таким чином, не лягаючи спати, мати хоче хоча б частково розділити біль із синами, їх смуток і печаль, допомогти їм хоча б думками й молитвами. Однак сон бере своє й навіть на вулиці, де холод і вітер пронизують тіло, мати неохоче засинає. Проте тільки-но світає, вона переполохано прокидається зі свого сну, серце не витримує розлуки із синами, і вона, як птаха, летить їм на зустріч, до холодних мурів: *«Вхопила книжку в руки й побігла дорогою, що ніби крученим потоком вливається в*

мури, там, де її сини – рідні сини... Полетіла, мов птиця...» [3, с. 120].

Новела незавершена і дає нам широке поле для уяви та роздумів про те, що ж було далі. Василь Ткачук ніби навмисне завершує на кульмінації, на найцікавішому, різко обриває оповідь, немов почуття всіх читачів і його власні поринають разом із матір'ю-птицею за покликом її серця до рідних синів. Материнське серце не має меж у своїй любові до дітей, адже мати керується не логікою та принципами, а найдавнішим і вічним інстинктом – інстинктом материнства.

У новелі «Близнюки» перед нами знову постає образ жінки, що готова піти на все заради своїх дітей, навіть відправити їх із рідного дому назавжди, щоб урятувати від голодної смерті: *«Біда стесала на драночки. Голод муху на личка поклав. Холод прогнув кістки»* [3, с. 143]. Тяжка хвороба матері не дає змоги доглядати й виховувати двох своїх близнюків, тому згорьована жінка відправляє їх у далеку дорогу, щоб вони шукали кращої долі: *«Ідіть, мої близнюки, біжіть цією дорогою, не переставайте. А як знайдете край, хати, село, – там просіться на службу...»* [3, с. 143].

Серце жінки розривається від болу та скорботи, але вона відчуває близьку смерть і рятує своїх дітей від такої ж долі: *«Ідіть... Розкажіть все по правді, що неня ваша несумлінна, не хотіла аби ви сконали в сухотах... послала вас у чужі села та міста за шматком хліба... Плакала, наче їх у домовину клали... І це не забула сказати їм, щоб від авто тікали в окіл, щоб від псів камінням обганялися»* [3, с. 144]. Навіть думка про те, що вже ніколи не побачить своїх дітей, не завадила жінці вберегти їх від небезпек, попередити й застерегти. Неймовірна жертва з боку матері – добровільно відмовитися від своїх дітей заради їхнього ж добробуту, щастя й життя!

Автор описує душевні переживання жінки, її тугу й жаль за дітьми, справжнє нездолане материнське серце: *«Верталася в село, мов із цвинтаря. Голова похнюплена, в очах жовто, зелено, червоно, ясно... Не могла плакати. Мусіла вирядити. Не могла дивитися, як ниділи коло неї, як сохли та слабли... Вона вже до тих, що вниз ростуть, а вони до тих, що вгору ростуть»* [3, с. 144]. На своєму житті жінка вже поставила хрест, відчувала приближення смерті з кожним подихом усе ближче, а для дітей усе тільки починалося, вони лише почали жити й пізнавати цей світ, так до кінця й не зрозумівши матиного вчинку: *«Хлопці забігли за явори й дивилися вслід нені. Гадали, що вернеться, що візьме за руки... На небі береги тугої хмари почали горіти, десь за нею сонце тліло, як тліють серця близнюкам»* [3, с. 145].

Василь Ткачук влучно й виразно використовує експресивно-виразальну рецепцію кольору, що слугує в письменника елементом художнього від-

творення дійсності та є віддзеркаленням емоційного стану героїні. У цій новелі автор використав жовтий, зелений, червоний кольори, що мерехтіли в очах жінки, коли вона відпровадила своїх близьких. Ці кольори ніби увиразнювали зовнішню картину світу та внутрішній психічний стан героїні. Завдяки цим кольорним комбінаціям ми глибше розуміємо горе матері, співпереживаємо їй. Адже світ залишився таким, як і був, а в очах героїні він змінився назавжди, почав тліти різними кольорами та із часом гаснути назавжди.

«Не плач, мамо» – новела, де жіночий образ ототожнюється з Батьківщиною, Україною. Дуже актуальна на сьогодні новела пронизана нотами патріотизму, вірою в добро, свободу й незалежність. Твір за характером є дуже ліричним і душевним, написаним у формі монологу сина до матері. Син згадує й переповідає свої спогади з минулого, з дитинства. Усі вони пов'язані між собою нерозривним зв'язком – материнською любов'ю: «*Ми, діти, у тій чорній хатині з перекривленими віконцями і ти, мамо... Ми, діти, тішимося новим сніжком... Але не довго. Нам було холодно, ми цокотіли зубами, корчилися від морозу... Ми хотіли їсти...*» [3, с. 151]. Син завжди описує та згадує матір сумну, бідну, обідрану жінку, яка жила в турботах про дітей і ніколи не посміхалася: «*Запам'ятав тебе без усміху, з тужливими очима. Ніколи я не чув, як ти співаєш на весь голос. Ніколи не бачив, щоб ти танцювала*» [3, с. 151]. Хлопець описує матір, як Україну, завжди убогу, проте найріднішу й найкоханішу: «*Але, мамо, я гордий, що ти, моя мати, така обідрана і боса... Ти навіть не знаєш, що ти така, як та Західна Україна. Так, моя велика, убога мамо!*» [3, с. 151]. Василь Ткачук надалі розповідає у творі про прийдешній новий час, час змін, свободи, радості й нової вільної України. У новелі автор настільки пронизливо та щиро говорить про нашу країну, яка встала з колін і стала незалежною, що йому віриш, незважаючи на всі негаразди та проблеми. Саме про це мріяв Василь Ткачук, великий патріот свого часу, – про вільну й соборну Україну: «*...Криє сніг землю, але новий, нова зима прийшла... Я тішуся цією зимою, що вона прийшла інакша..., горда, весела, цвітоясна... Я хочу сміятися... Мої очі горять... моє серце дістало крила... Так, мамо, я нині п'яний щастям... Смійся!.. нехай я на твоїм, злиднями пооранім, обличчі хоч раз побачу усмішку*» [3, с. 152]. Звичайно, у радянському розумінні саме вони є тим прийдешнім «новим часом», що приніс людям добро, благополуччя й щастя. Тому саме з точки зору прославлення влади тодішні «вершки» суспільства й дозволили друк цієї новели для широкого загалу читачів, підкоректувавши ще її на свій лад.

Однак, як відомо з нашої багаторічної історії, радянська влада принесла нові біди та страждання,

пригноблення й знищення. Про цю новелу згадує Роман Горак у своїй книзі «Іван Керницький – поет з Божої ласки»: «Син рекомендував не плакати рідній матусеньці, бо вже прийшла радянська влада. Вона принесла все, що їй потрібно, на зореносних крилах» [1, с. 277]. Василь Ткачук говорив зовсім про інший час, іншу Україну, вільну від терору та знущань. Фактично ця новела – це далека й недосяжна на той час мрія письменника. Справжні патріоти та прихильники автора добре розуміли, яке саме повідомлення посилає Василю Ткачук своєму народу – піднятися з колін і стати незалежними, відстояти свою землю, культуру, право писати правду. Новела відбивала в собі те, на що сподівалися люди. Завершення новели дуже світле, патріотичне, позитивне, з вірою в краще майбутнє та з надією в те, що образ жінки-Матері, жінки-України буде ототожнюватися лише із сильною, могутньою, молодого та красивою, незалежною й вільною країною: «*Не плач, мамо, уже не смутися. Тішся! Радуйся! Надійшла Україна, наша Україна, моя і твоя, мамо, Україна!*» [3, с. 153].

Ще один емоційний та експресивний образ жінки зображено в новелі «Неня-Лесиха»: жінка прагне уберегти й захистити власну дитину. Внутрішній стан героїні відображається на психічному стані її поведінці. Лесиха думала, що втратила сина назавжди. Образ дуже емоційний, схвилюваний, пригнічений: «*...А його повели. Як вели, та в ребра, та в бік – і питали, чи буде таким. А він їм, як косою чахав, що буде – казав...*» [3, с. 146]. Героїня зла на весь світ, на всіх оточуючих, її дратують сусіди й найближче оточення. У цьому несамовитому стані Лесиха має намір підпалити сусідську хату, щоб провчити людей, здійснити над ними власний суд.

Василь Ткачук описує внутрішній стан героїні за допомогою природних явищ, вдало використовує порівняння, метафори, звороти: «*Вечір п'яним парубком упав на землю. Вечір чорний-чорний, як циган... А той місяць, як на злість, з краю неба розлився блиском і плюскав на берегах чорних хмар – чорних, наче вугілля*» [3, с. 146]. Влучним є використання автором чорного кольору для передачі сплутаних думок, затуманеного розуму й потемнілої від горя душі героїні. Чорний як колір смутку, журби, відчаю та втрати постає в Ткачуковій новелі. Жінка наважується на найбільш відчайдушний крок у своєму житті – підпал. За цей злочин потрібно потім нести відповідальність, прот вона про це не думає. Лесиха хоче вилити весь свій біль, гнів та відчай у цьому вчинку. Її цікавить не власна доля, а лише доля сина, якого, як вона думала, уже не повернути. Без нього вона не уявляє свого життя, усе навколо стає примарним і несправжнім: «*...Чвірнула. Підпалила. Вогонь яструбом залопотів червоними крильми й аж до неба злетів... Горить хата і Шокалочка...*» [3, с. 146].

Ураз, немов прокинувшись від глибокого сну, героїня бачить, що хата ціла, розуміє, що нічого не підпалювала й починає усвідомлювати безглуздість своїх дій: *«Великими очима кинула на Шокалюччину хату... Хата ціла! Лесиха мов очунилась... Най тебе Шокалючко-любка липка, той судить, що право має, най тебе люди судять. А я!..»* [3, с. 149]. Завершується новела хорошою звісткою: сина Лесихи, Петра, відпустили на волю. Однак жінка не змогла вже повністю прийти до тями після пережитого потрясіння. Згорьоване й вистраждане серце матері залишилося в шрамах назавжди: *«...Петро засмутився, а неня (така неня) сміялася, як дівка... сірі смуги вечора вперізували біле село – в шатах село»* [3, с. 150].

Отже, образ жінки є одним із домінуючих у творчості Василя Ткачука. Саме жінка є символом доброти, лагідності, тепла, затишку найголовніше – материнства. У Василя Ткачука постає об-

раз сильною, багатостраждальною та спрацьованою жінки, яка віддає всю свою ласку родині й дітям, а також рідній землі. Автор контрастно відтворює психологізм жіночого характеру, що сформувався в непростій тогочасній реальності буття. Образ жінки найповніше розкривається через вчинки, портретно-психологічну характеристику й мовну індивідуалізацію. Головні героїні – це прості сільські трудівниці, як і сама мати Василя Ткачука.

Саме спогади про матір, винесені ще з дитинства, стали основою зображення жіночих образів у всій подальшій творчості митця. Ці жінки пережили голод, холод, скруту та хвороби, проте вони вижили, як виживе, на думку Василя Ткачука, і сама Україна. Адже кожна українська жінка асоціювалася в Ткачука з понівеченою Україною. Молодий письменник до кінця своїх днів вірив у сильну, незалежну, могутню й соборну Батьківщину, яка розпустить свої крила й переможе всіх ворогів.

Література

1. Горак Р. Іван Керницький – поет з Божої ласки / Р. Горак. – Львів : Апріорі, 2012. – 516 с.
2. Семчишин М. Дебют / М. Семчишин // Наш прапор. – 1935. – № 80. – С. 20–25.
3. Ткачук В. Збірник новел «Сині чічки» / В. Ткачук. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2013. – 199 с.
4. Ткачук В. Новела «Віно» / В. Ткачук // Новий час. – 1936. – № 2. – С. 118–119.